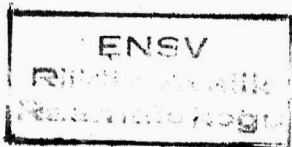

~~P. S. 608 -~~

~~1937~~

PIIMASAADUSTE VÄLJAVEO KONTROLLJAAMA TEATED

1937. a.

X aastakäik

4755 PE 10476

~~Tallinna Linna
Keskraamatukogu~~

4755

TALLINN,

PIIMASAADUSTE VÄLJAVEO KONTROLLJAAM

Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaama Teated.

Ilmub üks kord kuus Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaama väljaandel.
Toimetuse aadress: Tallinn, Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaam, U. Sadama 2.
Telef. 300-93 ja 300-92.

Nr. 1

14. jaanuar 1937. a.

Nr. 1

Kõigile Kontrolljaamas registreeritud piimatalitustele.

Möödunud 1936. a. on eesti rahva piimatööstusliku tegevuse ümberkorraldamise ja töösüvendamise aasta, mis lõppes aasta viimasel kuul suure või väljaveo tõusuga, andes detsembrikuul väljaveoks 17.014 tünni võid, ületades sellega 67% võrra eelmise aasta sama kuu või väljaveo koguse. Aasta tegevust algasime olukorras, kus meie võid rahvusvahelistel turgudel realiseerisid viis eksportööri, mille juures siseturu varustamine toimus igasuguse plaanita, mis desorganiseeris ka välisurgude varustamist. Aasta tegevust lõpetades esindas ja realiseeris meie võid rahvusvahelistel turgudel ainult Piimaühisuste Keskliit „Võieksport“, kes ühtlasi plaanikindlalt asus korraldama ka siseturu varustamist. Kuna P.K. „Võieskpordi“ liikmeteks on kõik Eestis töötavad ja väljaveo võid valmistavad piimaühisused, siis sellega on meie välis- ja siseturu võikaubandus usaldatud võitootjate enda kätte, kes selle eest peavad hoolitsema, et piimasaaduste realiseerimine toimuks kõigiti otstarbekohaselt. Nimetatud ümberkorraldus võikaubanduses on võimalikuks saanud seadusandlikul teel, mille kaudu on teostatud eesti põllumehe tahe ja püüded, mis esinesid juba eesti piimatööstuse organiseerimise algaastatel. Nimetatud korralduse läbi viimisega on teostatud eesti või järjekindel esinemine turgudel, kus ta esinemine soovitav, on loodud otstarbekohane ja plaanikindel kodumaa turu varustamine, kõrvaldatud ebaotstarbekohane jõukulutus või kokkuostmisel piimatalitustelt, likvideeritud kahjutoov eksportööride närvitsev ja hüppeline tegevus või müümisel välisurgudel ja jäädavalt lõpetatud põllumeeste pere omavaheline killustamine või müügi küsimuste lahendamisel, millega kaasas käisid paljud ebamäärased

nähtused. Kõiki kokkuvõttes avaness möödunud 1936. a. teisel poolel meie piimatööstusel võimalus rahulikult areneda, suunates tähelepanu nende asjaolude parandamisele, millest oleneb piimatööstuse edurikas tulevik. Äralangemas on piimatalituste omavaheline ebaterve võistlus, kuna paljud piimatalitused, kelle vahel esinesid teravad vastolud, on omavahel liitunud, arendades sellega jõuliste piimatalituste organiseerimist, tuues tegevusse stabiilsust ja edurikkaks tegevuseks vajalikku kodurahu ja asjalikku läbisaamist. Vaatamata piimatalituste arvu vähenemisele, oleme suutnud möödunud aastal väljaveoks esitada 236.086 tünni võid, millest tegelikult välja veetud 215.407 tünni. Seega areneb meie piimatööstus tõusu suunas, andes turgude varustamiseks 2,8% võid rohkem, kui eelmisel aastal ja 18,0% rohkem meie viitoodangu madalseisust 1933. a., mis iseäranis elavalt esile tuli 1936. a. lõpul. Samuti arenes ka juustutööstus, haarates oma valdkonda mõned piimaühisused, vaatamata sellele, et juustu väljavedu on vähesel määral langenud, mis tingitud nõudlikumast väljaveo kontrolli teostamisest.

Kõiki ülaltoodut kokku võttes tuleb möödunud aasta tegevusega rahul olla, märkides teda kui ajalooliselt tähtsat aastat meie piimatööstuslikus tegevuses. Piimatööstusliku tegevuse arendamiseks käesoleval 1937. a. soovib Kontrolljaam kõigile Kontrolljaamas registreeritud piimatalitustele ja piimandustegelastele töörohket ja õnnelikast aastat.

Kontrolljaam.

Väljaveo kontrollile esitatud ja väljaveetud piimasaaduste kogused 1936. a.

1936. aastal on väljaveo kontrolli teostamiseks esitatud alljärgnevad võikogused kuude järgi:

	Kontrolli teostamiseks esitatud tünni	Suhtarvud	Väljaveoks kõlblikuks tunnistatud tünni	Väljaveoks keelatud	
				tünni	%
Jaauuar	10.536	32	10.325	211	1,9
Veebruar	8.480	26	8.340	140	1,7
Märts	10.455	32	10.290	165	1,6
Aprill	14.666	45	14.523	143	1,0
Mai	19.164	59	18.979	185	1,0
Juuni	32.626,5	100	32.193,5	433	1,3
Juuli	29.062,5	89	28.821,5	241	0,8
August	29.774,5	91	29.648,5	126	0,4
September	29.204,5	90	28.977,5	227	0,8
Oktoober	21.409,5	66	21.239,5	170	0,8
November	16.301	50	16.188	113	0,7
Detsember	14.407	44	14.352	55	0,4
Kokku	236.086,5 tn.		233.877,5 tn.	2.209 tn.	0,9
ehk	11.993.194 kg		11.880.977 kg	112.217 kg	

Kontrolli teostamiseks ette pandud võikogused jagunevad eksportööride järgi alljärgnevalt:

P.K. „Võiekспорт“	191.949,5	tünni	(1. maist kuni 31. detsembrini)
P.K. „Estonia“	20.500	„	(1. jaan. kuni 1. maini)
E.P. Liit	9.317	„	— „ —
A/s. Rotermanni Tehased	6.560	„	— „ —
C.F. Gahlnbäck	5.462	„	— „ —
J. Puhk & Pojad	2.289	„	— „ —

Kokku: 236.086,5 tünni ehk 11.993.194 kg

Nõnda on endiste eksportööride poolt kokku väljaveo kontrolli teostamiseks ette pandud 44.137 tünni võid, ehk 18,7% üldisest kogusest, kuna 81,3% võist on esitatud 1. maist tööle asunud P.K. „Võiekspordi“ poolt.

Arvates eesti võitoodangu madalseisust, mis langes 1933. a. peale, on väljaveo kontrolli teostamiseks ette pandud alljärgnevad võikogused aastate viisi:

Aastad	Väljaveoks ette pandud tünni	Ette pandud võikoguse tõus		Väljaveoks kõlblikuks tunnistatud tünni	Väljaveoks keelatud	
		tünni	suhtarv		tünni	%
1933	199.067	—	100	194.920	4.147	2,1
1934	217.313	18.246	109	214.962	2.350	1,1
1935	229.563	30.496	115	227.364	2.199	1,0
1936	236.086	37.019	118	233.877	2.209	0,9

Väljaveoks kõlblikuks tunnistatud võist on tegelikult välja veetud alljärgnevad võikogused alljärgnevatesse maadesse — tünnides:

Saksamaale	90.504	tn. ehk	42,0%
Inglismaale:			
Põhja-Inglism. 87.655 tn.—74,4%	117.700	„ „	54,6 „
Mujale Inglism. 30.045 tn.—25,6%			
Schveitsi	5.109	„ „	2,4 „
P.-Ameerika Ühendriikidesse	1.400	„ „	0,6 „
Palestiinasse	335	„ „	0,2 „
Prantsusmaale	294	„ „	0,2 „
Muud mütigid	65,5	„ „	0,2 „

Kokku: 215.407,5 tn. ehk 100,0%

Nõnda moodustas üldine või väljavedu möödunud 1936. a. 215.407 tünni — 212.919 tünni vastu 1935. a., seega 1,2% võrra rohkem. Või väljaveo suurenemine toimus aasta lõppkuudel, kus detsembrikuu või väljavedu oli isegi 67% suurem kui möödunud aasta

samal kuul. Üldine võieskport, mis 1933. a. oli 182.544 tünni tõustes 1936. a. 215.407 tünnile, on ületanud 1933. a. võieskportkoguse 32.863 tünni ehk 18% võrra.

Meie või mahutamise peaturgudeks on jäänud Inglis- ja Saksa- maa, kuhu mahutati kokku 96,6% üldisest võieskportidist, kuna 1935. aastal mahutati neisse maadesse 96,4%. Muudest turgudest on esikohale tõusnud Schveits, kuid nende turgude osatähtsus meie võieskportidist on väike, moodustades koguulatuses ainult 3,4%. Põhja- Inglise turg, kui järjekindlalt sissetöötatud turg omas möödunud aastal sama osatähtsuse kui eelmisel 1935. a. Sinna mahutatud võiekogus 1936. aastal moodustas 87.655 tünni võid — 86.473 tünni vastu 1935. a. Nõnda on meie võieskportidist Põhja-Inglismaale mahutatud ligi 41%, mille tagajärjel Põhja- Inglise turg osatähtsuseks võrdub ligikaudu Saksa turu osatähtsusele. Samuti on endiseks jäänud ka Londoni turu osatähtsus, mahutades 1936. a. 30.045 tünni võid ehk 14% väljaveost (1935. a. 14,7%). Saksa turu varustamine toimus meie antud kontingentide piirides, mille juures sinna on mahutatud 42% meie võieskportidist.

Meie võitoodangu ebaühtlusest sõltuvalt on läbi viidud ka mitmesuguste rahvusvaheliste võiturgude varustamine, kus juures järjekindlalt varustamisele kuuluvad turud varustatakse järjekindlalt nädalate viisi vastavate võikogustega, kuna ülejäävad võikogused leiavad mahutamist mitmesugustel abiturgudel, mille tagajärjel nende varustamine kannab hüppelist ilmet.

Turgude varustamine, järjekindlus ja ulatus selgub alljärgnevat kokkuvõttest, milles andmed esinevad iga neljanädalase ajavahemiku kohta, kuna kuukokkuvõtted mitmesugustel põhjustel ei anna küllalt selget ja õiget ülevaadet turgude varustamise järjekindlusest.

	Inglismaale						Saksamaale		Teistesse maadesse		Üldse välja veetud	
	Põhja- Inglise tünni	Suhtary	Londoni tünni	Suhtary	Inglismaale üldse tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary
30. XII—												
26. I .	3.553	35	995	12	4.548	27	5.906	38	626	31	11.080	42
27. I—												
23. II .	4.344	42	—	—	4.344	26	2.645	17	301	15	7.290	28
24. II—												
22. III	4.469	43	—	—	4.469	27	2.536	16	911	45	7.916	30
23. III—												
19. IV	4.647	45	—	—	4.647	28	5.264	34	3	0	9.914	38
20. IV—												
17. V	6.586	64	—	—	6.586	39	7.762	50	49	2	14.397	55
18. V—												
14. VI	7.568	74	6.756	85	14.324	86	5.997	39	43	2	20.364	77

	Inglismaale					Saksamaale		Teistesse maadesse		Üldse välja veetud		
	Põhja- Inglis- sesse tünni	Suhtary	Lon- doni tünni	Suhtary	Inglis- maale üldse tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary	Tünni	Suhtary
15. VI— 12. VII	10.282	100	5.933	74	16.215	97	7.283	47	2	0	23.500	89
13. VII— 9. VIII	8.924	87	5.498,5	69	14.422,5	86	9.338	61	1	0	23.761,5	90
10. VIII— 6. IX	8.697	85	7.976,5	100	16.673,5	100	7.566	49	102,5	5	24.342	93
7. IX— 4. X	7.772	76	3.091	39	10.863	65	15.430	100	1	0	26.294	100
5. X— 1. XI	6.422	62	288	4	6.710	40	5.509	36	894	45	13.113	50
2. XI— 29. XI	6.333	62	501	6	6.834	41	8.631	56	1.952	97	17.417	66
30. XI— 27. XII	6.329	62	1	0	6.330	38	5.151	33	2.004	100	13.485	51

Toodud tabelist selgub, et möödunud aasta esimestel kuudel kannatas ka Põhja-Inglise turu varustamine ebaühtlase varustamise tagajärjel, mille paranemine tuli aasta teisel poolel. Saksaturu varustamise ühtlus on sõltuv seal maksmapandud või sisseveo kontingentide suuruselt. Muude turgude ebaühtlane ja juhuslik varustamine selgub vastavatest suhtarvudest. Ebaühtlane esinemine kõigil rahvusvahelistel turgudel on tingitud osalt ebaühtlasest toodangust ja juhuslikkude turgude ebaühtlasest ja juhuslikkudest nõudmistest.

Möödunud tegevuse aastal pandi väljaveo kontrolli teostamiseks ette:

Schveitsi juustu 1.900 ratast
Hollandi juustu 830 pead

Kontrolli teostamise tulemustena selgus, et ettepanud schveitsi juust jagunes alljärgnevasse kvaliteedi klassidesse:

12 palli A liiki	—	268 ratast	—	14,0%
12 „ B „	—	218 „	—	11,5 „
11 „ A „	—	135 „	—	7,1 „
11 „ B „	—	669 „	—	35,3 „
10 „ A „	—	4 „	—	0,3 „
10 „ B „	—	110 „	—	5,8 „
10 „ C „	—	121 „	—	6,3 „
9 „	—	375 „	—	19,7 „

1.900 ratast

Nõnda on 32,6% väljaveoks esitatud juustust langenud paremasse kvaliteedi klassi, kaasa arvatud ka 11 palliga A-liiki hinna-

tud juust, ja rahuldavasse kvaliteedi klassi, seega 11 palliga B liiki, on hinnatud 35,3% juustust. Nõnda on väljaveoks kõlblikuks tunnustatud 67,9% esitatud juustust. Tööstusliseks otstarbeks välja-veoks kõlblikuks on tunnustatud kõik 10 palliga hinnatud juust, kokku 12,4%. Kuna väljaveoks kõlbmatuks on tunnustatud 19,7% esitatud juustust. Hollandi juust 830 pead on kõik väljaveoks kõlblikuks tunnustatud. Välja veetud on ainult 12 ja osalt 11 palliga hinnatud juust, kuna alamad liigid on siseturule müüdüd.

Juustu väljaveo ulatus eksportööride järgi selgub alljärgne- vast kokkuvõttest:

P. K. „Võieksport“	9.385,3 kg	9,0%
P. K. „Estonia“	12.176,7 „	11,6 „
A./s. Rotermanni Teha- sed	17.799,0 „	17,0 „
C. F. Gahlnbäck	7.015,0 „	6,7 „
E. Seemnevilja Ühisus	35.313,5 „	33,1 „
I. Imhof	23.833,5 „	22,6 „
	<u>105.523,0 kg</u>	<u>100,0%</u>

Juustu väljavedu toimus väga mitmesugustesse maadesse, vaa- tamata sellele, et meie juustu väljaveos esines kõigest 105.523 kg. Väljaveo ulatuselt on esimesel kohal Prantsusmaa, temale järgne- vad Põhja-Ameerika Ühendriigid ja palju teisi, kelle osatähtsus välja- veos väga väike, nagu see selgub alljärgnevast kokkuvõttest. Juustu veeti välja alljärgnevatesse maadesse alljärgnevates kogustes:

Prantsusmaale	59.422,1 kg	56,3%
Põhja-Ameerika Ühend- riikidesse	17.101,1 „	16,2 „
Marokosse	9.885,9 „	9,4 „
Mehhikosse	3.585,0 „	3,4 „
Palestiinasse	2.091,5 „	2,0 „
Taani	3.503,1 „	3,3 „
Tuniisi	117,0 „	0,1 „
Rootsi	388,0 „	0,4 „
Maltasse	713,0 „	0,7 „
Belgiasse	3.984,8 „	3,8 „
Hamburgi	1.724,5 „	1,6 „
Königsbergi	102,0 „	0,1 „
Indo-Hiinasse	2.683,0 „	2,5 „
Tšehhoslovakkiasse	22,0 „	—
Cotonou'sse	200,0 „	0,2 „
	<u>Kokku 105.523,0 kg</u>	<u>100%</u>

Nõnda on meilt 1936. a. jooksul välja veetud 105.523 kg juustu, mis mahutatud väga mitmesugustesse maadesse. Vaatamata sellele, et meie juustu valmistus visalt areneb, on valmistuse ulatus siiski

tõusnud, sest kaasa hakkavad töötama ka mõned ühispiimatalitused. Juustu väljavedu 107.954 kg 1935. a. on langenud 105.523 kg 1936. a., seega vähem 2,3%. Juustu väljaveo vähenemist tuleb seletada juustu väljaveo kontrolli teostamise nõudlikumaks muutmisega, kuna turud esitavad tugevaid nõudmisi juustu kvaliteedi suhtes.

Peale juustu on välja veetud ka piimapulbrit 5.808 kg, millest Prantsusmaale läks 4.497 kg, Soome 385 kg ja Põhja-Ameerika Ühendriikidesse 926 kg. Väljavedajaks oli peaaesjalikult Talusaaduste Müügiühing. 1935. a. veeti piimapulbrit välja 4.650 kg. Peale selle veeti välja P. K. „Võiekspordi“ kaudu kaubaproovina ka 20,41 kg kondenspiima, mis läks Saksamaale.

Piima vitamiinidest ja nende tähtsusest inimorganismile.

Agr. J. Jaanhold.

Piim oma koosseisult—nagu valgud, rasv, süsivesinikud ja mineraalained—annab kehaehituseks ja energiaks toitaine materjali, kuid ta mängib inimkeha normaalse kasvu ja arenemisel tähtsat osa veel temas sisalduvate vitamiinide poolest. Värske rõõsk piim sisaldab A, B, C, D, E, ja P vitamiine.

A vitamiini nimetatakse antikserooliseks faktoriks sellepärast, et ta tarvitamine toidus ära hoiab silmahaiguse kseroosi, õigem tema puudumine kutsub esile mainitud haiguse. Kuid A vitamiini rikkalikku sisaldavust toidus peetakse tähtsaks teguriks just selle poolest, et ta hästi mõjub noore organismi kasvule ning selle tõttu teda harilikult ka nimetatakse kasvusoodustajaks vitamiiniks. A vitamiin tekib taimede rohelistes osades, iseäranis aga lehtedes. Tema kogus suureneb seal rööbiti klorofüllü suurenemisega. Väga rikkalikult sisaldavad A vitamiini spinati lehed, pisut vähem juba salati lehed, oa rohelised kaunad ja kapsa lehed. Kaunis hästi sisaldavad mainitud vitamiini ka klorofüllita taimeosad, nagu porgand ja valminud tomatid. Taimede kudedes tekib A vitamiin ka päikese kiirte juurepääsuta, kuid nähtavad spektri kiired mõjuvad soodustavalt selle tekimisele. Teisest küljest aga violett ja sinised spektri kiired pikemaajalisel paistmisel mõjuvad sellele vitamiinile hävitavalt. Peale mainitud taimede sisaldavad rikkalikult A vitamiini munad ja kalamaksaõli, viimast kirjutavad arstid tihti arstimina nõrkadele lastele.

Piimas pole A vitamiini küll väga rikkalikult, kuid siiski küllaldaselt inimorganismi tarviduse rahuldamiseks. A vitamiini sisaldavuse võrdluseks piimas ja kalarasvas võiks võtta nii, et 0,2 gr. piimarasva vastab umbes 0,02 gr. kalarasvale ja see suhe ripub sellest, kas piim on suvine, kui loomad saavad haljassööta, või talvine, mil piimakarjale söödetakse heina ja põhku. Klark ei ole eelpooltoodud arvude vahekorraga nõus

ja leiab et või sisaldab suhteliselt palju vähem A vitamiini. Kuigi piim on võrreldes kalamaksarasvaga kaunis kehv A vitamiini sisaldavuse poolest, on siiski küllalt organismi rahuldamiseks, kui inimese päevane toidunorm sisaldab vähemalt 5% suvist võid.

Huvitav on märkida, et kollane värvus (pigment) nii taimedes kui ka loomuliku suvise värvusega võis, on tundemärgiks, et need ained sisaldavad rohkesti A vitamiini. Kollast pigmenti — lipokroomi — sisaldavad mõned veisetõud oma piimas rohkem kui teised. Nii näiteks dšersei ja jernsei tõugu lehmade kollakas piim sisaldab suuremal määral A vitamiini kui hollandi tõugu lehmade oma. Õlgede ja kaua aega seisnud heinte söötmisel sisaldab piim vähe A vitamiini ja või sellisest piimast on valge. Kösteri ja Knippingi arvates on haljas-söödaga ja kuiva talvise söödaga toidetud lehmade piimas A vit. vahekord 75 : 30.

A vitamiin kannatab hästi piima kuumendamist, iseäranis harilikku lühiajalist pastöriseerimist, ilma et ta hävineks. Kui aga piima kuumendamine sünnib pikemat aega — millist vajadust tegelikult ei peaks ei piima tarvitamisel ega ka või valmistamisel olema — ning puutudes õhuga kokku, et oksüdeerimisprotsess sünnib, võib A vitamiin osaliselt või sootuks hävineda.

D vitamiin on antirahhiitiline faktor, s.o. teda tarvitades hoitakse ära kondi pehmenemine. Kuid teistest küljest on ta samuti kui A vitamiin ka kasvu soodustaja. On tähele pandud, et need kaks vitamiini harilikult üheskoos esinevad, s.o. kus aines A vitamiin, seal on ka D vitamiin ja vastupidi.

Ka D vitamiini sisaldab suvine piim rikkalikumalt talvisest. Hess arvab, et suvine piim on 10 — 20 korda D vitamiini poolest rikkam talvisest piimast ja sellepärast on ka talvine piim laste toiduks hoopis vähema väärtusega kui suvine. Enamus taimeõlisid ja loomarasv ei sisalda D vitamiini, kuid neid ultravioletti kiirtega valgustades, tekib neis D vitamiin ja nad omavad antirahhiitilised omadused. Kalamaksaõli, pümarasv ja munarebu sisaldavad rikkalikult D vitamiini. Et A ja D vitamiinid ainetes ühiselt esinevad, siis arvatakse, et nende tekkimine sünnib väga üksteisele ligidalseisvatest alg- või provitaminiidest ja nende üleminek vitamiinideks on tingitud päikese kiirte lainete mitmesugusest pikkusest, mis sel üleminekul osutuvad mõjutavateks teguriteks. Oksüdeerimisprotsessile suhtub D vitamiin kaunis vastupidavalt, samuti kannatab ta 100°C kuumendamist kuni 20 tunni kestel — ka õhuga kokkupuutumisel — hästi välja (Mac-Kollem). Kuid pikajaline (15 tundi) veeauruga ja hapetega mõjutamine hävitab D vitamiini. Piimale ja võile aga ultraviolettkiiri paista lastes rikastuvad nad märksa D vitamiini poolest. Sellist piima ja võid, milliseid välismaal valmistatakse ja müügile lastakse, nimetatakse vitaminiseeritud saadusteks ja nad on hinnalt harilikult 2 korda kallimad harilikust piimast ja võist.

Teaduslikud uurimused ja igapäevased eluavaldused näitavad, et kuigi lastele mitmekesist toitu püütakse anda, haigestuvad nad tihti peale rahhiiti. Ameeriklased on sellele iseäralist tähelepanu pööranud ja vastava aparadi või n. n. irradiaatori kaudu hakanud suurel viisil piima vitamineerima ehk D vitamiiniga rikastama. Vitamineerimine sünnib järgmiselt: elektrivool lastakse ultraviolettkiiri sünnitajast lambist läbi, mis asub keset aparati, kuna piimavool õhukese kihina ümber selle lambi vajub nii, et ultraviolettkiired ühtlaselt piimale paistavad, teda D vitamiiniga rikastades. Ameerikas on paljudes piimatalitustes irradiaator üles seatud, mille abil osa piima D vitamiiniga rikastatakse ja vitamineeritud piimana müügile lastakse. Kuid on ka piimatalitusi, iseäranis linnade läheduses, kus ainult vitamineeritud piima valmistatakse. Vitamineerida võib nii pastöriseeritud kui ka pastöriseerimata — s. o. värsket rööskpiima, viimast muidugi sel korral, kui rööskpiim hea ja igasugustest haigusidudest vaba. Piima võib peale vitamineerimist pastöriseerida, maha jahutada ja alal hoida, kui pastöriseerimine ja mahajahutamine muidugi õieti toimuvad, ja ta ei kaota sellega D vitamiini.

Päikesepaistel viibiva ja karjamaalt sööva lehma piim on palju rikkam D vitamiinide poolest, kui selle lehma piim, kes on laudas ja iseäranis pimedas laudas. Viimasel korral piimas peaaegu täielikult puuduvad D vitamiinid. Seega on suvine piim ja või talvistest hoopis rikkamad D kui ka A vitamiinide poolest.

Et A ja D vitamiinid on piimarasva kerakestes, siis kooritud või lahjapiim peaaegu A ja iseäranis D vitamiine ei sisalda.

Edasi leidub piimas E vitamiine ehk siginemise faktoreid. E vitamiin jaguneb omakorda E_1 vitamiiniks ehk otse siginevuse faktoriks ja E_2 vitamiiniks ehk piima eristumise faktoriks. Ka see vitamiin esineb rohkem taimede rohelistes osades, millest ta siis ka söödana lehma kaudu piimasse ja võisse satub. E vitamiini on piimas võrdlemisi vähe ja ta on keetmisele väga tundelik. Piima keetmisel ehk või sulatamisel hävinevad nii E_1 kui ka E_2 vitamiinid, kuumendamine kuni 85°C vähendab ainult E_1 mõju, kuna E_2 vitamiini puutumata jätab.

Kolm mainitud vitamiini — nimelt A, D ja E — kuuluvad n. n. lipovitamiinide rühma, millised lahustuvad rasvas ja neis reagentides, milles rasv lahustub, nagu bensool, eeter, atsetoon ja piiritus.

B ja C vitamiinid kuuluvad n. n. hüdrovitamiinide rühma ja nad lahustuvad ainult vees või mõnes vedelikus, mis vett sisaldab.

B vitamiin on antinervosne faktor ja samuti kui vit. A ja D soodustab ta organismi kasvu. B vitamiin jaguneb kahte ossa, nimelt B_1 — antinervosne faktor ja B_2 — kasvu faktor. Ainetes esinevad need vitamiinid üheskoos. Piimas, rohelistes lehtedes ja juurviljas on B_2 vitamiini märksa rohkem, kui B_1 vitamiini. Piima kuumendamisel õhu ligipääsul 100°C juures B_1 vitamiin hävineb. Hapu

aines vit. B₁ püsib, kuna kuumendamine kuni 120° C neutraal ja hapu reaktsiooni korral B₂ vitamiinile ei avalda mingit mõju, B₁ aga hävineb.

B vitamiin on väga tundelik lehelisele (sooda) ja vesiniku ülihapendile, samuti nagu D vitamiin on väga tundelik oksüdeerumisele.

C vitamiin ehk antiskorbuutne faktor asub taimede rohelistes osades, lehtedes, vähemal määral juurviljas. Teraviljas leidub seda vit. terade idanemisel. Samuti sisaldab suvine piim umbes 3—4 korda rohkem C vitamiini, kui talvine. C vitamiin on väga tundelik kuumendamisele ja lehelise reaktsioonile, samuti oksüdeerimisprotsessile. Kuumendamine aga just kutsub esile oksüdeerumise. Barn ja Hum leiavad, et rutuline keetmine ja pärast seda samuti rutuline maha-jahutamine ei hävita C vitamiini, iseäranis kui kuumendamine ja jahutamine sünnib õhu juurepääsuta, või veel parem, kui kuumendamine sünnib hermeetiliselt kinnises nõus. C vitamiin ei hävine pastöriseerimisel ka siis, kui kuumendamise ajal söehappe gaasi (CO) piimast läbi lastakse.

Kui piimalehm läheb roheliselt söödalt kuivale söödale, siis C vitamiin ei vähene kohe, vaid alles mõne nädala pärast, kuna aga kuivalt söödalt haljassöödale üle minnes C vit. otsekohe suureneb (Duchter). Kuigi sööda sileerimine vähendab vit. C (Krölov), siis prof. Tšerkessi järgi vitamiiniline väärtus piimas tõusvat märksa, kui lehm läheb harilikult kuivalt talvesöödalt üle silosöödale. Ultraviolettkiirtega võib piima ja võid rikastada D vitamiiniga, kuid selle vastu C vitamiin võib mainitud kiirte mõjust hävineda. Piima külmetamine C vitamiini piimas ei hävita (Salek). Piima hapendamisega võib piima C vitamiiniga rikastada, osaliselt aga hävinevad siis teised vitamiinid.

C vitamiini on piimas nii palju, et lapse tarvidus — kui talle toiduks ainult piima anda ja mitte vähem kui 450 grammi päevas — täielikult rahuldatud saab.

Kui piima soojendada kuni 65° C 30 minuti kestel, siis C vit. piimas ei hävine. Kui aga seesama piim pärast 24 tundi jääal hoida, siis Hessi järgi vitamiin C osaliselt juba hävineb, kuna osa lapsi sellise piimaga söötmisel skorbuuti haigestusid. Skorbuudi haigus tekib nälja ja puuduliku toitumise tagajärjel ning avaldub väga mitmesuguste, nii väliste kui ka sisemiste elundite funktsioonide korra-tuses.

Vasest nõus piima pastöriseerimine ja vesiniku ülihapendi piimale juurde lisamine hävitab C vitamiini (Parastšuk). Kondenspiimas C vitamiin ei hävine ka selle 15 kuulisel alalhoidmisel.

Stepp on vitamiinide kohta erikirjanduse põhjal koostanud järgneva tabeli, kus ära toodud, millisel umbkaudsel määral ühte kui teist vitamiini piim ja piimasaadused sisaldavad.

	A	B	C	D	E
Lehma piim talvel	+	+	—	—	+
„ „ suvel	+++	++	++	+	+
„ „ hapendatult	+	+	+++	—	—
Inimese piim	++	+	+++	+	+
Täispiimast valmistatud juust	++	+	—	—	—
Lahjapiimast „ „	++	+	—	—	—
Koor suvisest piimast	+++	+	—	—	—
Suvine või	++++	—	—	+	+
Talvine või	+	—	—	+	+

+ tähendab, et saaduses on vitamiin olemas,

++ tähendab, et seda saadust on vaja võtta päevasesse toidunormi 50%, et seda täisväärtuslikuks teha,

+++ tähendab, et seda saadust on vaja võtta päevasesse toidunormi 20%, et seda täisväärtuslikuks teha,

++++ tähendab, et seda saadust on vaja võtta päevasesse toidunormi 5%, et seda täisväärtuslikuks teha,

— tähendab, et vitamiinid hoopis puuduvad.

Kõigist sellest, mis meie siin üksikutest vitamiinidest piimas kirjutasime, nägime, et nad meie organismi, iseäranis aga noorte organismi toitmisel ja arendamisel tähtsat osa mängivad, ühtlasi nägime ka kui suur vahe on vitamiinide sisaldavuse poolest suvisel ja talvisel piimal ja võil. Suvine piim ja või on vitamiinide poolest rikkamad kui talvised.

Rohkem tähelepanu piimatalituste iganenud sisseseadetele.

M. Kaints, Piimanduse konsulent.

Kaaluvam osa piimatalitustest on ehitatud ja sisustatud 10—14 aastat tagasi. See on aeg, kus sisseseadest juba osa masinaid ära iganeb. Mõnes piimatalituses on üksikud masinad ja osad juba uuendatud ja uuendamisel, kuid veel paljudes kohtades töötatakse iganenud masinatega.

Sarnastes piimatalitustes, kus masinad vananenud, peab meier eriti hoolas ja tähelepanelik olema. Vastasel korral võib juhtuda ebameeldivaid üllatusi. Erilist tähelepanu peaks pöörama koorelahutajale ja võivalmistajale. Juba aastate eest — ja ka viimasel ajal — on juhtunud, et koorelahutaja jätab kuni 1% rasva piima. Tihti ei märka meier seda päeva pealt, vaid alles siis, kui piimatoojad kooritud piimale koore peale tulekust kõnelevad või on mõni teine juhused selle avastamiseks. Mida kauem sarnase koorelahutajaga kooritakse, seda suurem kahju.

Sageli seisab meier sarnastel juhtudel üllatuse ees ega oska viga leida, eriti veel siis, kui koorelahutaja töötades on rahuldavalt vagnune ja korralik.

Viga tekib harilikult sellest, et koorelahutaja pealmise (kapsel) taldreku ülemise ääre ehk kaela sisse on rooste läbi tekkinud väike auk ehk augukesed, mille läbi koor tungib kooritud piima hulka. Mida suurem auk, seda halvem koorimine. Harilikult juhtub seda Westfalia koorelahutaja juures. Võimalik on see ka teiste juures. Ka mõjub koorimise teravuse peale halvasti, kui seesmistel taldrekutel on ülemistel äärtel augud, mida harilikult neis kohtades juhtub, kus töötavad regeneratiiv pastöörid.

Et sarnaste juhtumite eest hoiduda, peab meier hoolega jälgima eelpool nimetatud taldrekute seisukorda. Leidub taldreku kaelas või teisel rooste laike, siis peab need välja puhastama ja kindlaks tegema, kas taldreku pind on veel terve, või on rooste läbi söönud. Leiduvad augud tulevad ettevaatlikult ja hoolega kinni tinutada.

Teine suurem ja kahjulikum üllatus võib juhtuda võimasinaga. Kui see juba aastat 8—10 vana, siis peab hoolega järele vaatama, kas sarnase masinaga võib veel edasi töötada või on see kardetav. On palju juhtumisi, kus sarnastel masinatel on või pressimise ajal purunenud valtsid, mis on kogu või rikkunud. Pealegi tekib sarnasel juhtumisel töötakistus, sest valtse pole võimalik poest osta ega saa ka ühe-kahe päevaga teha. Ülepeakaela tehtud töö on halb.

Samuti peab ka võimasina vaati silmas pidama. Leidub selles musti pehkinud kohti ja pragusid, siis on sarnane masin või valmistamiseks kahtlane või isegi kõlbmata. Sarnase masinaga ei saa enam kestvate ega puhtamaitselist võid valmistada, sest kõdunenud masina laudade vahelt ja pragudest satub või valmistusel määratu palju roiskumise- ja rasva lõhestajaid baktereid võisse, mis rikub või maitse ja kestvuse.

Et võimasinat ei ole võimalik päeva-pealt valmistada ega muretseda, siis olgu meieritel ja juhatuse liikmetel eriline hool, et nad uuendused ja tellimised teeksid õigel ajal. Tihti juhtub nii, et siis tellitakse alles uus masin, kui vana hädaohtlikus seisukorras ja siis tahetakse tellimise täitmist nädala-paari jooksul. See on võimata, sest seda tööd ei saa nii ruttu teha, pealegi puudub meil tarvilise materjali ladu.

Võimasina vaadi tellimisel pandagu rõhku materjali ja töö puhtusele, aga mitte sellele, et keegi 20—30 krooni odavamalt teeb. Töö puhtusel ja täpse laudade kokkupanekul on võimasina vaadil määratu tähtsus, kuid täpne töö on aeganõudev.

Et piimatalitusi kahjude ja tööseisaku eest hoida, tuleb iganenud sisseseadete juures eriti hoolas ja tähelepanelik olla.

Meierite Koja teadaanne.

Meierite Koda korraldab Tallinnas 8—15. märtsini s. a. tasuta

meierite täienduskursuse

kus loengutega esinevad eriteadlased Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaamast, P. K. „Võiekspordist“, Rahvuslikust Jõukomiteest, Õisu Piimandusinstituudist, Üleriiklisest Piimaühisuste Keskliidust j.n.e.

Kursuste juhatajaks on piimanduse eriteadlane L. Anderson.

Kursusest osavõtta soovijaid palutakse end Meierite Kojas registreerida hiljemalt 20. veebruariks s. a.

Soovikorral muretsetakse osavõtjaile odavad elamisvõimalused.

Meierite Koda.

Kõigile Kontrolljaamas registreeritud piimatalitustele.

Kontrolljaam palub piimatatalitusi, kes kasutavad Kontrolljaama kultuurhapet, ära saata kõik nende käes olevad kultuurhappe pudelid ühes kastikestega. Pakkide saatmine toimugu 20.—31. jaan. k. a.

Saadetised adresseerida: Tallinn, Sadama jaam.

Piimatalitustele, kes 1. veebruariks k. a. ei ole pudeleid ja kastikesi Kontrolljaama laboratooriumile tagasi saatnud, lõpetab Kontrolljaam kultuurhappe väljasaatmise.

Kontrolljaam.

Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaama aruanne.

Detsembrikuul 1936. a.

	Eksportöörid					Kokku	%
	P. K. "Võiekspor"	A.-s. Rotermann	C. F. Gahlbäck	E. Seemnev. Ühisus	J. Imhof		
1. Väljaveoks kõlblikuks tunnistatud .	14.352	—	—	—	—	14.352	99,6
2. Väljaveoks keelatud . .	55	—	—	—	—	55	0,4
Kokku	14.407	—	—	—	—	14.407	100,0
Väljaveoks lubatud:							
Saksamaale . .	6.637	—	—	—	—	6.637	39,0
Inglismaale . .	8.059	—	—	—	—	8.059	47,4
Šveitsi	2.014	—	—	—	—	2.014	11,8
P.-Ameerika Ühendriigesse .	300	—	—	—	—	300	1,8
Muud müügid .	4	—	—	—	—	4	
Kokku	17.014	—	—	—	—	17.014	100,0
	1935. a. detsembrikuul väljaveoks lubatud 10.177,5						
	1936. a. rohkem 67,2%						
Väljaveoks lubatud:	B. Juustu (brutto kg)						
Prantsusmaale .	319	3.268,5	1.330	1.420	2.100,5	8.438	
P.-Ameerika Ühendriigesse .	—	—	—	1.365	—	1.365	
Indo-Hiinasse .	—	—	—	1.175	—	1.175	
Cotonou'sse . .	—	—	—	200	—	200	
Kokku	319	3.268,5	1.330	4.160	2.100,5	11.178	

Kontrolljaam.

Võihindamise teated detsembrikuul 1936. a.

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esetatud tünni	Sellest pallide järgi tünni				Valjev. kõib- mattu hinnat. alla 10 palli	I sorti %	Vee % alam- ja ülemmäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Virumaa	1 443	93	1 299	51	—	—	96,5		
Emunäe	53	—	53	—	—	—	100	13,6—15,0	
Ida-Alutaguse	23	—	19	4	—	—	82,6	13,4—14,6	
Isaku	2	—	—	2	—	—	—	14,1	
Jõhvi	170	—	149	21	—	—	87,6	13,7—15,5	
Kadila	73	—	63	10	—	—	86,3	13,5—15,4	
Kadrina ept.	92	8	84	—	—	—	100	14,5—15,9	
Kohala	51	—	51	—	—	—	100	13,4—15,4	
Kunda	36	—	36	—	—	—	100	13,7—14,7	
Laekvere	97	—	97	—	—	—	100	12,2—14,0	
Lüganuse	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mäetaguse	34	—	34	—	—	—	100	14,3—15,0	
Nadalama	59	—	59	—	—	—	100	13,6—15,2	
Oonurme	5	—	5	—	—	—	100	12,4—13,5	
Porkuni	75	—	75	—	—	—	100	13,3—15,4	
Rakvere	23	—	23	—	—	—	100	14,1—14,7	
Salla-Tammiku	40	—	40	—	—	—	100	14,0—15,6	
Simuna	78	—	78	—	—	—	100	14,0—15,6	
Tudulinna	18	—	18	—	—	—	100	14,5—15,5	
Vaivara	—	—	—	—	—	—	—	—	
Valgjõe	40	—	33	7	—	—	82,5	14,5—15,1	
Varangu	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vihula	209	85	124	—	—	—	100	14,7—15,7	
Viru-Jakobi	47	—	47	—	—	—	100	13,7—15,3	
Viru-Nigula	28	—	28	—	—	—	100	12,6—13,5	
Väike-Maarja	190	—	183	7	—	—	96,3	14,2—15,7	
Järvamaa	2 437	32	2 349	56	—	—	97,7		
Albu	110	—	99	11	—	—	90,0	12,0—15,4	
Alliku	105	6	99	—	—	—	100	14,8—15,7	
Ambla	212	—	212	—	—	—	100	12,8—15,9	
Anna	37	—	37	—	—	—	100	14,0—15,8	
Aravete	136	—	120	16	—	—	88,2	12,5—15,6	
Einmanni	83	—	83	—	—	—	100	12,6—15,2	
Esna	160	—	160	—	—	—	100	13,4—15,6	
Jändja ept.	24	—	24	—	—	—	100	14,0—15,7	
Järva-Jaani	271	17	236	18	—	—	93,4	13,1—15,6	
Kahala	112	—	112	—	—	—	100	11,9—15,4	
Kihme	74	—	74	—	—	—	100	14,5—15,7	
Koeru	148	—	148	—	—	—	100	14,2—15,9	
Koigi	137	—	137	—	—	—	100	14,2—15,4	

ebap. hapu
valge, ebap. maitserabe
ebap. hapu

rabe

rabe

seisnud maitse

1 tn. — 12 p. — ühe
kontrollmärgi lauaga —
siseturgu7 tn. — 12 p. ühe kont-
rollmärgi lauaga — si-
seturgu

rabe, ebap. maitse

ebap. hapu

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks estatud tünnid	Sellest pallide järgi tünnid				Väljav. kõh- matu hinnat. alla 10 palli	I sort %	Vee % alam- ja ülemäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Kolu	24	—	24	—	—	100	14,0—15,0	seisnud maitse	
Kärevere	35	—	29	6	—	82,9	13,6—15,6		
Lööla-Vissuvere	38	—	38	—	—	100	13,4—14,7		
Mäo-Mäeküla	60	—	60	—	—	100	13,5—14,8		
Pikivere	157	—	157	—	—	100	13,9—15,1		
Päinurme	79	—	79	—	—	100	12,7—14,6		
Türi	188	—	188	—	—	100	13,0—15,6		
Udeva	87	—	82	5	—	94,3	14,9—15,8		ebap. maitse
Vahastu	—	—	—	—	—	—	—		
Vägeva	84	—	84	—	—	100	14,3—15,9		
Väätsa	76	9	67	—	—	100	13,7—15,3		
Harjumaa	1 224	25	1 179	15	5	98,4			
Alavere	25	—	16	4	5	64,0	12,2—14,0	valge, seisnud maitse	
Alu-Sikeldi	31	—	31	—	—	100	13,1—15,2		
Anija	36	—	36	—	—	100	13,2—15,7		
Ardu	70	—	70	—	—	100	13,5—15,6		
Aruküla	—	—	—	—	—	—	—		
Hageri	—	—	—	—	—	—	—		
Harju-Kabala	36	—	36	—	—	100	14,0—15,2		
„ -Kõnnu	97	—	97	—	—	100	13,3—15,6		
Järvakandi	59	—	59	—	—	100	14,2—15,5		
Kaiu	128	18	110	—	—	100	13,8—15,1		
Kehtna	57	7	50	—	—	100	14,0—15,7		
Kiiu	72	—	72	—	—	100	12,8—13,4		
Kloostri	48	—	48	—	—	100	13,9—14,7		
Kolga	—	—	—	—	—	—	—		
Kose	181	—	181	—	—	100	12,0—15,2	seisnud maitse	
Kädva	21	—	10	11	—	47,6	13,0—15,9		
Loo	27	—	27	—	—	100	11,9—13,4		
Nissi	—	—	—	—	—	—	—		
Nõva	—	—	—	—	—	—	—		
Raasiku	—	—	—	—	—	—	—		
Rapla	66	—	66	—	—	100	12,7—14,3		
Tammiku	90	—	90	—	—	100	14,0—14,5		
Vaida	—	—	—	—	—	—	—		
Varbola	78	—	78	—	—	100	14,1—15,5		
P. K., „Võieksport“ ept.	—	—	—	—	—	—	—		
Äksi	102	—	102	—	—	100	13,0—15,0		
Äasmäe	—	—	—	—	—	—	—		
Läänemaa	852	—	788	58	—	6 92,5			
Agapää	—	—	—	—	—	—	—		
Emmaste	—	—	—	—	—	—	—		

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esitatud tünni	Sellest pallide järgi tünni				Valjav. kõlb- matunninat. alla 10 palli	I sorti %	Vee % alam- ja ülemäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Kasari ept.	39	—	34	5	—	87,2	12,4—14,7	seisnud maitse rasva täp. sees	
Kivi-Vigala	60	—	50	10	—	83,3	13,5—15,5		
Kullamaa ept.	119	—	119	—	—	100	14,0—15,3		
Kõrgesaare	—	—	—	—	—	—	—		
Lihula	97	—	97	—	—	100	13,5—14,8		
Lähtu-Martna ept.	39	—	39	—	—	100	13,0—15,0		
Lääne-Nigula	96	—	96	—	—	100	14,0—15,6		
Massu	98	—	79	19	—	80,6	12,4—14,7	kirju, seisn. maitse vana lõhn ja maitse	
Mihkli	19	—	15	—	4	78,9	11,5—13,8		
Märjamaa ept.	61	—	54	7	—	88,5	12,0—15,0	seisnud maitse	
Paadremaa	76	—	76	—	—	100	12,9—14,2		
Parila ept.	5	—	—	5	—	—	12,4	seisnud maitse	
Piirsalu	15	—	15	—	—	100	12,5—13,0		
Sinalepa	—	—	—	—	—	—	—		
Sipa	51	—	51	—	—	100	13,7—15,1		
Taebla ept.	—	—	—	—	—	—	—		
Valgu	3	—	1	—	2	33,3	12,7—13,3	vana maitse	
Varbla	25	—	25	—	—	100	13,3—14,0		
Velise ept.	13	—	5	8	—	38,5	11,2—14,3	seisnud maitse	
Võhma-Vanamõisa ept.	36	—	32	4	—	88,9	14,3—15,6	„ „	
Saaremaa	172	55	113	4	—	97,7			
Karja	—	—	—	—	—	—	—		
Laadjala	—	—	—	—	—	—	—		
Maasi	—	—	—	—	—	—	—		
Muhu	8	—	4	4	—	50,0	14,2—14,4	ebap. maitse, räbe	
Mustjala	—	—	—	—	—	—	—		
Pihtla	—	—	—	—	—	—	—		
Põide	119	55	64	—	—	100	14,3—15,5		
Salme	—	—	—	—	—	—	—		
Sõrve	—	—	—	—	—	—	—		
Torgu	—	—	—	—	—	—	—		
Tõlluste	—	—	—	—	—	—	—		
Valjala	45	—	45	—	—	100	14,2—15,7		
Pärnumaa	1 560	27	1 403	113	8	91,7			
Abja-Paluoja	41	—	41	—	—	100	13,1—14,8		
Abja-Sarja	19	—	19	—	—	100	14,1—15,4		
Aesoo-Hakkaja	16	—	16	—	—	100	13,6—14,6		
Are	41	—	41	—	—	100	12,0—14,7		
Audru-Lindi	27	—	27	—	—	100	12,5—14,0		
Häädemeeste	2	—	1	1	—	50,0	14,0—14,3	seisnud maitse	
Jäärja	10	—	10	—	—	100	14,6—15,9		
Kabli ept.	—	—	—	—	—	—	—		
Kaisma	61	—	61	—	—	100	14,0—15,3		

Piimatilutuse nimetus	Kontrolliks esitatud tünni	Sellest pallide järgi tünni				Väljav. kolb- maetühinat. alla 10 palli	I sorti %	Vee % alam- ja ülemäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Kamali	22	—	14	5	—	3	63,6	14,5—15,9	koll. rasva täpid sees, vana lõhn ja maitse
Kastna	24	—	24	—	—	—	100	12,9—14,7	
Koonga	36	—	36	—	—	—	100	12,3—14,8	
Laiksaare	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lelle-Lokuta	55	10	45	—	—	—	100	13,0—14,7	
Lõppe	137	—	137	—	—	—	100	13,4—15,5	
Penuja	29	—	29	—	—	—	100	13,4—14,7	
Polli-Peraküla	15	—	15	—	—	—	100	11,5—15,1	
Pärnu	86	—	39	47	—	—	45,3	14,8—15,9	ebap. hapu ja m,
Pärnu ept.	17	—	6	5	3	3	35,3	13,8—15,6	ebapuhas lõhn ja maitse, seisnud ja vana maitse
Pärnu-Jakobi	116	—	116	—	—	—	100	12,5—15,0	
Pöögli	49	—	49	—	—	—	100	13,4—15,8	
Riisa	2	—	2	—	—	—	100	15,0	
Saapaküla	17	—	10	7	—	—	58,8	13,3—15,3	seisnud maitse
Seli	47	—	47	—	—	—	100	14,0—15,0	
Sikana	20	—	13	7	—	—	65,0	13,8—15,0	seisnud maitse
Sindi ept.	25	—	25	—	—	—	100	14,0—15,4	
Sinejärve	32	—	26	6	—	—	81,3	14,3—15,5	ebap. maitse
Suigu-Tammiste	29	—	29	—	—	—	100	14,2—15,1	
Surju	21	—	21	—	—	—	100	13,5—15,2	
Suurejõe	41	—	28	13	—	—	68,3	12,3—14,5	metalli maitse
Särghaua	9	—	6	3	—	—	66,7	15,0—15,3	valge, seisn. maitse
Taali-Niidaste	7	—	—	7	—	—	—	13,2—14,6	seisn. maitse
Tahkuranna	4	—	2	2	—	—	50,0	14,0—14,5	„ „
Talli	4	—	—	—	2	2	—	12,8—13,0	ebap. hapu, seisn. maitse vana lõhn ja maitse
Talli II	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tori-Jõesuu	31	9	22	—	—	—	100	11,6—13,6	
Tori-Ore	40	—	40	—	—	—	100	13,4—15,2	
„ -Selja	64	8	56	—	—	—	100	13,0—14,6	
Tõhela	59	—	49	10	—	—	83,1	11,3—14,2	seisn. ja metalli m.
Tõstamaa	40	—	40	—	—	—	100	13,0—14,8	
Uue-Kariste	12	—	12	—	—	—	100	13,8—15,7	
Uulu	23	—	20	—	3	—	87,0	13,0—15,0	seisnud maitse
Vahenurme	31	—	31	—	—	—	100	13,8—14,9	
Vana-Vändra	101	—	101	—	—	—	100	12,5—14,9	
Voltveti	25	—	25	—	—	—	100	11,5—14,2	
Vändra-Massu	33	—	33	—	—	—	100	12,0—14,6	
„ -Rahnoja	15	—	15	—	—	—	100	14,0—15,2	
„ -Vihtra	24	—	24	—	—	—	100	12,5—15,9	
Võlla-Kihlepa	1	—	—	—	—	1	—	14,5	vana lõhn ja maitse
Viljandimaa	2 867	19	2 815	30	3	—	98,8		
Adavere	53	—	53	—	—	—	100	12,5—14,4	
Aidu	24	—	24	—	—	—	100	14,5—15,3	

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esitatud tünni	Sellest pallide järgi tünni				Väljav. kõlb- matu hinnat. alla 10 palli	I sortü %	Vee % alam- ja ülemmäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Annamõisa ept.	34	—	22	6	—	—	82,4	15,1—15,8	seisnud maitse
Imavere	195	19	176	—	—	—	100	13,2—15,7	
Kaarli	25	—	25	—	—	—	100	13,7—15,0	seisnud maitse
Kaavere	30	—	26	4	—	—	86,7	13,8—14,9	
Kabala-Kurla	79	—	79	—	—	—	100	13,0—15,1	ebap. maitse seisnud maitse ebap. hapu
Kablaküla	10	—	7	—	3	—	70,0	14,2—15,1	
Kalmetu	28	—	18	10	—	—	64,3	13,0—14,9	
Kamari	23	—	23	—	—	—	100	13,5—14,0	8 tn. 12 palli või puuduliku pütti lõõmise tõttu siseturgu rabe
Kildu	17	—	17	—	—	—	100	13,1—14,5	
Kolga-Jaani	135	—	135	—	—	—	100	13,2—15,1	
Kärstna	74	—	74	—	—	—	100	13,0—15,0	
Kõo-Arusaare	81	—	81	—	—	—	100	13,2—15,4	
„ -Venevere ept.	37	—	37	—	—	—	100	13,6—14,5	
Lahavere	23	—	23	—	—	—	100	14,2—15,1	
Loodi	40	—	40	—	—	—	100	13,6—15,0	
Lustivere	119	—	119	—	—	—	100	14,1—15,6	
Lätkalo-Lalsi	42	—	32	10	—	—	76,2	12,5—15,4	
Mustla ept.	10	—	10	—	—	—	100	12,9—13,1	
Nurmekunda	73	—	73	—	—	—	100	11,9—13,2	
Oiu	112	—	112	—	—	—	100	13,4—14,8	
Ollepa ept.	3	—	3	—	—	—	100	13,9	
Olustvere-Tääksi	86	—	86	—	—	—	100	11,2—14,6	
Pajusi-Kalana	48	—	48	—	—	—	100	13,0—14,6	
„ -Paala	46	—	46	—	—	—	100	14,0—15,3	
Pilistvere	101	—	101	—	—	—	100	12,8—15,8	
Puiatu	26	—	26	—	—	—	100	12,4—15,2	
Põltsamaa	174	—	174	—	—	—	100	13,2—16,0	
Rutikvere	37	—	37	—	—	—	100	12,6—14,4	
Suure-Jaani	92	—	92	—	—	—	100	14,0—15,4	
„ -Kõpu	66	—	66	—	—	—	100	13,4—14,6	
Sürgavere	64	—	64	—	—	—	100	13,8—14,6	
Tapiku	29	—	29	—	—	—	100	13,7—15,0	
Tarvastu	108	—	108	—	—	—	100	13,2—15,6	
„ -Mõnnaste	41	—	41	—	—	—	100	12,9—14,6	
Umbusi	61	—	61	—	—	—	100	13,7—15,7	
Uue-Võidu	25	—	25	—	—	—	100	14,0—15,5	
Uusna	39	—	39	—	—	—	100	14,1—15,0	
Vastemõisa	107	—	107	—	—	—	100	13,8—15,2	
Viljandi	188	—	188	—	—	—	100	12,7—15,7	
Villevere	56	—	56	—	—	—	100	13,3—15,5	
Võhma	182	—	182	—	—	—	100	12,5—15,9	
Õisu ept.	24	—	24	—	—	—	100	14,0—15,0	
Tartumaa	2368	30	2 221	104	5	8	95,1		
Aakre	21	—	21	—	—	—	100	13,7—15,5	

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esetatud tunnid	Sellest pallide järgi tunni				Väljav. kõlb- matu hinnat, alla 10 palli	I sordi %	Vee % alam- ja ülemmäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti					
		13	12-13	11-12	10-11				
Ahja	45	—	45	—	—	—	100	13,0—15,0	
Alatskivi	35	—	35	—	—	—	100	13,5—15,7	
Avinurme	—	—	—	—	—	—	—	—	
Elistvere	38	—	18	20	—	—	47,4	12,2—13,2	ebap. lõhn, maitse ja hapu
Elva	111	—	111	—	—	—	100	12,3—15,5	
Härjanurme	69	—	69	—	—	—	100	11,5—15,3	
Jõgeva	122	18	104	—	—	—	100	12,9—15,5	
Kaarepere	87	—	87	—	—	—	100	12,1—14,9	
Kantküla	58	—	58	—	—	—	100	13,8—15,8	
Kavastu	46	—	46	—	—	—	100	14,3—15,0	
Kodijärve	50	—	50	—	—	—	100	12,0—15,9	
Kokora	24	—	24	—	—	—	100	12,1—13,4	
Kungla	9	—	6	3	—	—	66,7	14,2—15,0	seisnud maitse
Kuremaa ept.	35	—	21	14	—	—	60,0	14,2—15,6	seisn. maitse, eba- puhas hapu
Kääpa	6	—	6	—	—	—	100	13,5—14,4	
Laeva	30	—	30	—	—	—	100	14,3—15,6	
Laiuse	90	—	90	—	—	—	100	14,2—15,5	
Laius-Tähkvere	83	—	83	—	—	—	100	12,8—14,8	
Leedimäe	43	—	43	—	—	—	100	13,7—14,8	
Maarja-Magdal.	82	—	51	31	—	—	62,2	14,1—15,8	rabe
Meeksi	16	—	16	—	—	—	100	14,8—15,3	
Mäksa	48	—	48	—	—	—	100	13,0—16,0	
Nõo	72	—	72	—	—	—	100	14,0—15,4	
Otepää	62	12	50	—	—	—	100	12,3—14,5	
Pala	39	—	39	—	—	—	100	13,3—15,7	
Palamuse	210	—	210	—	—	—	100	11,0—15,0	
Piknurme	19	—	19	—	—	—	100	13,2—14,1	2 tn. 12 palli alakaalus
Puhja	53	—	53	—	—	—	100	12,7—15,0	
Puurmanni	86	—	86	—	—	—	100	14,2—15,8	
Ranna-Kadrina	38	—	38	—	—	—	100	13,6—15,4	
Rannu	69	—	69	—	—	—	100	14,0—15,9	
Rasina	11	—	5	6	—	—	45,5	12,4—13,8	seisnud maitse
Ruskavere	42	—	42	—	—	—	100	13,8—15,4	
Rõngu	79	—	79	—	—	—	100	13,4—15,6	
Saadjärve	11	—	3	—	—	8	27,3	15,1—17,4	metalli ja vana maitse 3 tn. 12 palli vee % 17,4
Saare	24	—	24	—	—	—	100	13,8—15,7	
Soojamaa	9	—	2	7	—	—	22,2	13,5—14,6	seisnud maitse
Tammistu-Luunja	19	—	19	—	—	—	100	13,7—14,2	
Tartu	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tartu-Roela	38	—	30	8	—	—	78,9	13,5—14,8	seisnud maitse
Torma-Visusi	45	—	45	—	—	—	100	13,0—14,4	
Ulvi	22	—	18	4	—	—	81,8	13,1—14,2	seisnud maitse
Vaimastvere	26	—	26	—	—	—	100	13,6—15,2	
Vaimastvere-Koit	48	—	48	—	—	—	100	12,3—14,0	

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esitatud tünnid	Sellest pallide järgi tünni					I sorti %	Vee % alam- ja ülemmäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti		Väljav. koib- matu hinnat, alla 10 palli			
		13	12-13	11-12	10-11				
Vana-Kuuste . . .	55	—	46	9	—	—	83,6	13,6—14,9	rabe
Vara	4	—	2	2	—	—	50,0	15,4—15,6	seisnud maitse
Varbevere . . .	76	—	71	—	5	—	93,4	12,2—15,0	rasva täpid sees
Vastse-Kuuste .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vidriku	39	—	39	—	—	—	100	14,0—14,8	—
Voldi	24	—	24	—	—	—	100	14,9—15,5	—
Võrumaa	777	8	723	38	4	4	94,1		
Kahkva	30	—	30	—	—	—	100	14,5—15,8	—
Kanepi	59	—	59	—	—	—	100	14,1—15,0	—
Kikkaoja	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Koiola	10	—	6	4	—	—	60,0	14,9—15,5	seisnud maitse
Krabi	16	—	16	—	—	—	100	15,1—15,5	—
Kärgula	25	—	25	—	—	—	100	13,4—14,6	—
Kõlleste-Kioma .	16	—	16	—	—	—	100	13,8—15,4	—
Leevaku	25	—	25	—	—	—	100	13,5—14,8	—
Lindora	7	—	7	—	—	—	100	14,0	—
Linnamäe	8	—	1	7	—	—	12,5	14,2—14,7	ebap. hapu, seisn. maitse
Luutsniku	14	—	14	—	—	—	100	15,0—15,3	—
Misso	4	—	4	—	—	—	100	14,5	—
Mõniste	35	—	35	—	—	—	100	13,0—13,9	—
Noorits-Metsküla	10	—	10	—	—	—	100	14,6—15,0	—
Räpina-Linte . .	112	—	112	—	—	—	100	12,3—14,0	—
„ -Võhandu . . .	38	—	38	—	—	—	100	13,2—14,3	—
Rõuge	37	—	37	—	—	—	100	14,0—15,8	—
Sänna	9	—	5	4	—	—	55,6	13,8—15,5	valge
Sõmerpalu	17	—	17	—	—	—	100	13,1—13,7	—
Tamme	48	—	41	7	—	—	85,4	13,7—15,0	värvi täpid sees
Uue-Antsla	118	—	118	—	—	—	100	13,0—15,4	—
Vaabina	40	8	21	11	—	—	72,5	12,7—15,0	seisn. maitse, 1 tn. 11 p. k/märgita — siseturgu
Vastseliina	53	—	53	—	—	—	100	14,0—15,3	—
Veriora	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viitina	12	—	4	—	4	4	33,3	14,2—15,2	ebap. käärn. hapu, vana, seisn. m. rabe
Väimela	34	—	29	5	—	—	85,3	13,7—15,1	—
Valgamaa	707	27	666	14	—	—	98,0		
Helme	182	18	153	11	—	—	94,0	12,7—16,1	6 tn. 12 p. vee % 16,1, seisn. lõhn ja maitse seisnud maitse
Kaagjärve	14	—	11	3	—	—	78,6	14,6—15,2	—
Karula	81	—	81	—	—	—	100	13,8—15,9	—
Kuigatsi	93	—	93	—	—	—	100	14,3—15,4	—

Piimatalituse nimetus	Kontrolliks esitatud tünni	Sellest pallide järgi tünni						I sorti %	Vee % alam- ja üleümmäär	Täiendavad märkused ja või vead
		I sorti		II sorti		Väljav. kõlb- matu hinnat. alla 10 palli				
		13	12-13	11-12	10-11					
Laatre	128	9	119	—	—	—	100	12,9—15,2		
Leebiku	59	—	59	—	—	—	100	14,2—15,7		
Restu	116	—	116	—	—	—	100	14,4—15,7		
Võime	34	—	34	—	—	—	100	14,1—15,0		
Petsrimaa . . .	—	—	—	—	—	—	—	—		
Meremäe . . .	—	—	—	—	—	—	—	—		
Detsember 1936	14 407	316	13 556	483	25	27	96,3			
„ 1935	9 431,5	—	9 154,5	194	49	34	97,1			